UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00324273 2

Kamenskii, A. P.
[Nichego ne bylo. Ukrainian]
Nichoho ne bulo

PG
3467
K24N519
1918

UNIVERSITY OF TORONTO
VELUT ARBOR ÆVO

From the Collection
of the late

JOHN LUCZKIW

"Українська Видавнича Спілка."

Нічого Не Було

Оповідане А. Каменського.

Переклад з російської мови
Ю. Т. П.

Ціна 15 центів.

Ukrainian Publishing Co. — 2152 W. Chicago Ave.
CHICAGO, ILL.

МУЖЧИНИ!..

Признаки хронїчних і нервових недуг. — Сї долегливости при занедбаню, кінчать ся звичайно загальним нервованєм сил, деколи божевілєм і смертию. — Чи ви:

1. Умучені? 2. Пригноблені? 3. Завороти голови? 4. Злїсні? 5. Болї голови? 6. Брак волї? 7. Слабе травленє? 8. Слаба память? 9. Короткий віддих? 10. Боязнь? 11. Резиґнація? 12. Безсонність? 13. Знечуленє? 14. Дрощі? Всякі похоти? 16. Рани і викиди скірні? 17. Затемненє в очах? 18. Привиди? 19. Відчуванє зимна з горячими перестрілами? 20. Дрожанє нервів? 21. Ґази жолудка? 22. Битє серця? 23. Слаба циркуляція крови? 24. Зимно і знечуленє рук і ніг? 25. Недостаточна і забарвлена моч? 26. Болї в удах і ослабленє долїшних частий тїла? 27. Катар? 28. Напруженє? 29. Слабости нирок і міхура? 30. Як і всї инші мужеські терпіня.

МУЖЧИНИ у всїх дорогах житя терплять від нервових недуг, многих ослаблень тїла і крови, тому Ви не повинні боятись щоби не поспішити ся відвідати сего експерта і спеціялїста мужеських недуг. — Се Вас нїчого не коштує!

DR. J. W. HODGENS

35 S. Dearborn, Cor. Monroe S:., Chicago, Ill.
Seeond floor, Crilly Building, Room 208-209

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

"Українська Видавнича Спілка."

NICHOHO

Нічого Не Було

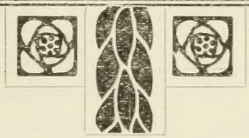

Оповіданє А. Каменського.

Переклад з російської мови
Ю. Т. П.

Ціна 15 центів.

NOV 4 1983

Ukrainian Publishing Co. — 2152 W. Chicago Ave.
CHICAGO, ILL.

PG
3467
K24N519
1918

I.

Одинцов зі стукотом відчинив двері 39-го нумера «Биржової гостинниці» і в густих хмарах табачного диму, побачив знайому компанію. І з того моменту, як він переступив поріг — він добре се запамятав— разом з запахом кахетинськаго вина, шашлика і пива, розмовою підпивших приятелів і стогнучими звуками фисгармонії—його охватив порив радісно - смутного чутя.

Він вже цілий послідний місяць відчував якусь тупу житьову тугу, котра була вислідом його аналїза сьвіта, на котрій він дивив ся «під углом».

А тут несподівано зазвучала нотка товариського приятельства, трошки за високого під впливом горівки, але щирого і беззаботного.

Очікуванє розгульности з невідомою, лоскочущою нерви перспективою наче-б підняло Одинцова, штовхнуло його в відотворені двери і він зразу впадаючи в тон загальной веселости, закричав:

— Привіт чесному кумпаньсьтву! Привіт неморальному імениннику, бездільнику, гільтаю і пяниці — Володиміру!

Виновником сего торжества був земський начальник Бабичев, котрій сидів за фісгармонією і з малюнковим вигібом своїх рук, грав марш Буланже.

Побачивши Одинцова, він кинув ся до него на зустріч.

— «Пані судова палата» дорого заплатить за свої слова — закричав він, цілуючи Одинцова в оба лиця — налити її по «другій інстанції!»

І під той час як Одинцов переходив з рук в руки цілуючих його товаришів, що дивили ся на него розніженими мокрими взорами приятелів, Бабичев налив дві великі чарки коняку і тримаючи їх в обох руках, торжественно підійшов до Одинцова.

— А се по першому параґрафу — говорив він майже насильно вливаючи коняк в рот Одинцову — а се брат по другому.

Одинцов запізнив ся і снїданє було в повнім ході, фляшки були наполовину випиті, тарелї з шашликом опустошені з їди. Посеред стола красовала ся велика ваза з товченим ледом котрий також був і в шклянках, заразом з зігнутими шкляними рурками для тягненя напоїв. — Помежи ледом жовтів і золотив ся херес.

Приголомшений двома чарками коняку, але ще тверезий, Одинцов сидів за столом, тягнув зі шкляної

рурки зимну влажність напоїв і пригадаючи себе, вглядав ся і прислухав ся.

Іменинник Бабичев так само як раніш вивертав узорчато руки грав той самий марш Буланже і захоплюючись підспівивав:

Гвардійця привела
Зі собой моя сестра,
Дочка зперлась горяче
На кірасірське плече....

Народу було не богато — окрім Одинцова і Бабичева, всього трох: студент - техник Ґрос, молодий военний інжинер Жуков і начальник корабельної стациї, вже в літах, моряк Кітнер. Всї вони були без шлюсроків, сиділи роскинувшись в малюнкових позах, голосно говорили, стукали шклянками, так, що Одинцов дістав спочатку ошукуюче враженє, що там була велика кумпанія.

Старий Моряк обнимав за плечи студента, а перед ним стояв Жуков. Молодий інжинер з вилазаючим з під камізельки військовою краваткою, щось скоро говорив, махав руками і показував на картах якийсь хитрий фокус - покус.

Маленькі, чорні очинята Жукова хитро підсміювали ся на підголенім нерухомім лици його, а швидкі пальці складали і підтасовували карти. Потім інжинер жонґлїровав чарками і палкою, завязував серветки в «чарівний вузел» і все приговорював наче дійсний фокусник.

— Алле пассе! Алле гоп! — Начальник корабельної стації тягнув херес (добрий і дорогий напій) шклянку за шклянкою і завзято підливав студенту Ґросу, не моргаючи дивив ся на інжинера білувато - голубими острими очами морського вовка і плескаючи руками, захоплено кричав:

— От, се я вам докажу, цікаво! Кляну ся хересом і студентом! Ах! чорт його возьми! Ворочай ногами!... А техник Ґрос з откритим, добродушним лицем пив херес поперемінно з горівкою, стукав кулаком по столу і говорив рівнодушно з ростановкою: — Єрунда! Залиши інжинер! Все наше житє се єсть такий фокус з тасовкою і підтасовкою. Так, брате! Лїпше випийємо. А я тобі докажу, як два рази два, що ти є сам серветка завязана вузлом...

II.

Нумер гостинниці, де зістановив ся і справляв іменини Бабичев, виходив на тїневу сторону вулиці, і в нїм, по контрасту зі спекою, ослїплююче сїявшою з зпротивної сторони, здавало ся було не горячо.

Підійшовши до вікна Одинцов побачив цїлий ряд татарських склепиків. З порошливих вулиць віяло поспївшими кавунами і динями, наваленими купами коло дверий склепиків.

Тут також сидїли підложивши під себе ноги Татари, в круглих аксамитових єрмулках і Перси в високих баранкових шапках. У персів були загоріли лиця, а бороди і пазурї пофарбовані в рудо - червону

фарбу. На горячій від сонця вулиці, переповненої склепиками, ґрупами татар і персів, була майже німа тишина, а з нумера гостинниці, де пирували пятеро приятелів, виривав ся ріжноголосний голос і острі, стогнучі звуки фісгармонії. Але продавці кавунами були рівнодушні до сего голосу і тільки широколиций рябий татарин, що сидів як раз против Одинцова і дивив ся на него двома маленькими кропками очий і усміхав ся широкою усмішкою. Він принмокував губами, шопотів щось підспівуючи в роді: «тарам барам» і Одинцов догадав ся, що татарину і за него весело.

І тут він знова, так само як і раніш, ще по дорозі до гостинниці, злапав себе на думці, що він прийшов сюди не задля іменин Бабичева, не задля встрічи з товаришами, але з одинокою цілию напити ся в найпаскуднійшій спосіб і задусити щось в собі в середині, що не давало йому супокою.

Він навіть не знав що то, але йому було ясно, що якась струнка порвалась в нім і що крім безпричинної журби і жалю і обридливости до сих безобразних форм житя, в його мозку запанував якийсь новий, шкидливий і упертий ворог. Сей ворог тримав в тисках його голову і наче-б зняв й його очий мутну оболону і замінив її побільшаючим склом. І те житє, з котрим він раніш мирив ся, знаходячи в нім яку-сь гармонію і вірноту пропорції, не сподівано зі всіх сторін полізло йому в очи з релїєфними до боли і крича-

ними деталями безобразности, підкрисленої брехні і протестуючого неравенсьтва сил і положень.

Се все пригадав він лише на хвилину. Ряба татарська морда, подібна на комічну маску, усміхала ся на фоні вуличної тишини і спеки і наче-б заявляла проте, що все іде добрим робом.

І Одинцов, як-би супокоєний, відступив від вікна.

Інжинер Жуков, стояв на столі межи чарками раком, стараючись удати »танець серед мечів«.

— Браво, капітан! — сказав Одинцов, підступаючи до стола: — але все-ж такі злїзайте зі стола і давайте піячити...

І злученою тісною товпою іменинник і гості почали говорити голосними, свобідними голосами людий, котрі не мали кого соромити ся.

— До чорта фільософію — кричав моряк в лице студенту. — **Поживи так як я, тоді узнаєш, що** житє людське залежить на кождім кроці від дурного случаю...

А для того нема чого мандри показувати і роздумувати: то добре, а то не добре. Все добре, що не перешкаджає жити. Ворочай ногами!

— Цїлком певно! — сказав Бабичев: — ох, ти милий чоловяга Ґрос, «молода в Саксонії не була«.

— А ну все до чорта, не хочу суперечати ся! — сказав студент: — я прийшов сюди не малюпки малювати, але горівку пити.

— А сам бачиш суперечає ся — переходячи на »ти« сказав моряк до студента.

— Панове, про що говорите? — зацікавив ся Одинцов.

— Та ось о чім — сказав Жуков — я »фокуси« показую, а наш дорогий Ґрос видумує »тости«, та ще які — »за ідею« напрімір.

— Певно, за ід-е-ю! — повторив студент вже трохи »неслухняним« — пяним язиком.

— Сего ще мало — він ще ліпше придумав »за ганьбу інтеліґенції« — говорить.

— І се правда: За ганьбу і сором, гурррра! — закричав Ґрос.

— Ну, маєш! — наче-б сердито, сказав моряк — а ти сам хто?... інтеліґент, барин!

— Не обшукаєш, стара пісня, — вже спокійно говорив студент — знаємо ми, де раки зимують!

— Послухайти ви, дьяволи! — сказав Бабичев. — Так ви мої іменини честуєте — знову »антімонію« завели...

— Перепрашаю, пробачайте — театрально усміхаючись і підносячи чарку сказав Ґрос — за здоровлє пана земського начальника, народного діяча, що пішов »по слабости« на відпустку, а тепер пє »херес« з ледом, бренчить на клавікордях і сіяючого і здорового з відгодованою мордою... Гурра!

— Падлец! — сміючим, опереточним тоном крикнув Бабичев. — Він мені подобає ся!

III.

Від голосного сміху, табачного диму і випитого вина Одинцов вже трохи здурманів, але цілковите опяненє, котрого він так очікував, як на зло не приходило. І цілий той час у него було якесь дивне чутє потрійного приглядуваня і спостереженя, що зауважувало найдрібнійші деталї. Починаючи з людий, шенкового омебльованя і кінчаючи на малюнках стїнного паперу, все рисувало ся перед його очима виразно і грубо — і слова і інтонації виділяли ся і звенїли в вухах, і він дивив ся на всїх, широким і глубоким взором.

— Перестань, приглядати ся до всего, чи тобі не наскучило? — злапав його Бабичев — чорт вас знає, на нове, наче-б умовили ся. Один лїзе з »ідеями ріжними«, другий з »фотоґрафічним апаратом«... Ну, знова об'єктив навернув? — звернув ся він до Одинцова, що дивив ся на них — вже лїпше возьми нотатку та і пиши, що мов найлїпші сили спіячують ся і т. і.

— Нїт, мої панове, хто сидить зі мною тут, най сховає в кишеню ріжні »ганьба інтеліґенції« і «фотоґрафічні апарати«. А то дійсно прийде ся закликати Карапета.... (властителя готелю).

— Перекрасна мисил — з Кавказьким татарським акцентом роспочав говорити інжинер, віддувши губи — Карапет, дюшамой, хороші чоловік...

І коли через хвилину прийшов господар гостинниці, вермeнин з гумористично - хитрим, але симпатичним лицем, Бабичев відвів його на бік і з таємни-

чим видом став шопотіти йому щось на ухо. Карапет зник, а Бабичев вернув ся до стола і сказав:

— Средство знайдено.

— Ворочай ногами! — сказав моряк — бью ся об заклад, що женщини.

— Лише одна, але зато здає ся, всім знана — Джулєта.... Де там ви її знаєте може Наташка, або Манька? Тільки за нею треба буде післати в »Аркадію, а покіль-що....

— Він не договорив, як розчинили ся двері і знова з'явив ся Карапет в супроводі чотирох кавказських горців в довгих черкесках.

Кождий мав якийсь музикальний інструмент в формі мандоліни з круглим корпусом і довгим ґріфом. Два з них були сліпи, вони закрили свої очи синіми окулярами і ішли попід руки з товаришами. Вони увійшли попарно, дрібною підскокуючою ходою і церемонно вклонили ся на всї сторони. Вони посїдали на крісла поставлені в квадрат і мовчки почали настроювати свої інструменти, відкинули широкі рукави їх черкесок і завмерли... Потім разом ударили по струнах.

Заразом з музикою кавказського танцю підняв ся страшний галас, тупіт ніг і стукане в долоні. Ученичник, гости і навіть сам господар гостинниці разом прийшли в рух.

Вони помалу підтанцьовували на місці, відбивали долонями такт, і голосні хлопаня перейшли в о-

дин гуркіт з молодецкими, заліхвацькими, крутящіми, як вихор, звуками танцю.

Карапет стояв, посеред кімнати, повертав ся на одній нозї, плавно розводив руками в воздусї і хитро підсміючись і підморгуючи, удавав, що він сам зараз піде в танець.

IV.

Тільки Одинцов нерухомо сидів і приглядав ся. Випитий херес, як і раніш не оняняв його, кров била до голови і думки летіли з подвійною скоростию. Йому хотіло ся свіжого воздуха і він встав і підступив до вікна. На другій сторонї вулиці рябий татарин з маскою сміху на лиці і кілько других татар з сусїдних склепів, зібравшись в товпу, дивили ся розширеними очима в вікна гостинниці, і було видко, що вони жадібно ловлять бадьорий, кричащій голос, що як вихор вилїтав з вікон.

Вони також легонько пританцьовували і на їх лицях була написана радість. Коли вони побачили Одинцова, то любовно закивали йому і запопотіли щось подібне до »тарам - барам«.

Одинцов відступив від вікна, мимоволї усміхаючись і несподївано очи його зустрінули ся з очима одного з музикантів.

Він сидів трохи посунувши ся наперед і по лицях других, що до него приглядали с явидко було, що він є головний. Очи, з котрими Одинцов зустрінув ся,

були очима хижака, круглими, без зрачків на пташинім лиці з вузким, здавленим чолом і довгим, пригадуючим дзюб, носом.

Маленька голова горця повертала ся на всї сторони, перебігала пильним взором то по товаришах — то гостях. А шкляна непроникновенність взору і швидкий рух руки, що бігала по струнах, додавала сему музикантови вид накрученої ляльки.

Два слїпці в синїх окулярах були блїди і їх рамена якось дивно опущені.

І в сих опущених раменах, в жалібнім уложеню губ, в непроникновенних круглих, синїх окулярах, що відбивали кімнату — відчувало ся непрісмне напруженє, позір в глибіну, яке-сь мертве спостереженє і гробова тайна. Було подібно на то, що від них остав ся лише облик в формі черкесок (татарске убранє), блїдих лиць і синїх окулярів, а злетівші душі їх носять ся десь в горах Кавказа, серед долин і гірских рощелин.

І помежи відчаяно смілими і дикими звуками струн, цїлий час жалібно і надоїдливо звеніла бідна журлива нотка. Ясно, що се звеніла слабонько натягнута струна, але се не приносило дісонансу, не здавало ся припадковостию, але в сполуцї з грізним і таємничим рокотом, придавало красний і досконалий вид «завойованої нації».

Відважні поклики до пімсти і безсильні жіночі слези звеніли мішаним акордом.

Одинцов не чув начальника пароплавної стації,

що кождої хвилї кричав своє незмінне: »рухай ногами« і все дивив ся в бездонні чорні очи. І потрошки в гордїм повороті пташиної голови музиканта і по неморгаючому, нерухомому погляді, йому почав ся привиджувати ся дивний визів.

Так як і раньше у голові Одинцова тяжким молотком стукала кров, котра викликувала в мозку якусь напружену, нудну думку. І йому все стало зрозумілим....

Є, без сумнїву, се вже та сама «відворотна сторона медалї», котра йому цїлий вже місяць привиджувала ся і на котру він завше дивив ся «під углом«, нїчо не уходило з під його спостереженя. На кождім кроцї в щоденних стрічанях з так званною нищою масою, він ловив на собі відверті, злобні погляди їх. І в пташиних очах музиканта, наче-б нерозумних і нерухомих, тепер ясно горіла та сама, знайома вже Одинцову ненависть, чорна, безпросвітна, не маюча жалости.

Бабичев, інжинер, студент Ґрос і моряк пили дальше, цїлували ся, говорили свобідним звонким голосом, сміяли ся над Карапетом, а Одинцов все сидїв з невідступною думою і кров, як і раніш стукала йому до голови. І йому здавало ся, що в атмосферу пирующого панства, в доброглупих і без змісту промовах, якимсь протестом вриває ся гордий брязкіт струн під пальцями дешевих музикантів. І було щось страшне, пробуджуюче чувства палячого сорому в блїдности тверезих, слїпих музикантів і в чистеті синих оку-

лярів, що вібивали в собі пяну компанію і цілу кімнату.

— Дайте-ж музикантам вина — раптово крикнув Олинцов таким надірваним, істерічним тоном, що всі до него обернули ся.

— Ну, і добре — дамо! — сказав Бабичев, позираючи на него з здивованєм. — Чого ти кричиш «судова палата?»

— Та і дійсно досить музики — сказав студент — а то ви і ради, ексильоататори!

Карапет дав знак рукою — і пісня замовкла на обірваних пасажах нотні. Итанина, вертяча голова також замовкла ся і її погляд яко-сь дивно загас. Карапет взяв зі стола дві фляшки кахетинського вина, перекрестив їхнім, похлопав їх по плечах і сказав що-сь по грузинськи. І чотири постаті в довгих черкесах, прощаючи і вклоняючись, вийшли з кімнати.

V.

В ті самі двери через кілька мінут влетіла красна женщина в величезнім ясним капелюсі і в ажурнім сітчастім убраню, через котре просвічувало ся тіло, виказуюче її повні форми.

Начальник пароплавної станції хітаючи ся, але стараючи ся бути чемним і бадьорим, встав з місця і покрутивши вуса, остановив ся, витріщив на ню свої бліяво-сині очи. І в його очах вже не було прямоти

і суровости морського вовка, але блестіли в них пристрастні звірячі іскорки.

Бабичев спершись на крісло цілим своїм грубеньким тілом і розставивши ноги сказав:

— Чаруюча, воздушна і з ніг майже валяюча, як і завше!!!

— Но, нині, Джулєточка, я Вас мушу остеречи — побільше простоти... Зійміть ваш капелюх... Ось так. Потім положить ваші ручки ось тут.

Земський начальник положив її руки на свої плечі (рамени) і закінчив:

— А тепер гарненько поцілуйте мене, бо я нині іменинник.

Та, котру звали Джулєтою, не соромлячи ся, голосно поцілувала Бабичева, а потім, повернувши-сь на високих, французьких обцасах, поздоровила всїх. Оцинцов знав її тільки по театральній сценї «Аркадії», і не міг не зауважити, що вона зблизька, при дневнім світлї виглядає гірше і старше, як на сценї.

Але все-ж такі в її лицї була та дражняча скрита пристрасть монахінї, а в сивих равнодушних очах і в суворім складї губ, та удаюча недоступність, котрою вона корила серця молодих купців і офіцерів. І він сам мімоволї встав з місця і зтискуючи протягнуту руку Джулєти, представив ся.

— Ага, душка адвокат... дуже приємно — жартуючим тоном вимовила Джулєта, а на її лицї була та сама суворість і її рот усміхав ся недоступно і зимно.

В той самій час Бабичев ставши на крісло, що заскреціло під його мясистім тілом і голосно заявив:

— Тепер ми є всї зібрані. Даю під голосоване: чи зоставати ся нам тут, чи віддати ся в руки нашому добрійшому, милійшому і найгостиннійшому начальникови пароплавної станії, властителю чарівного пароплава, що стоїть під паром від рана і очікує на нас, щоби відвезти нас в яке-сь чарівне царство?

— Браво! ворочай ногами! — сказав моряк.

— Пароплав, так пароплав! — весело вимовив інжинер Жуков, спритно і красно становлячись вверх ногами посеред кімнати.

— А ти, судова палата? — спитав Бабичев.

— Я нічого не маю против пароплава, якось непевно сказав Одинцов, тільки що роспочавший приходити до себе від музики горнів і появи Джулїсти.

А студент з откритим добрим лицем закінчив з розстановкою: — І я за чарівне царство. Склясифіковане більшинство...

VI.

По дорозї до «казенної» пристанї, сидячи на фіякрї рядом з інжинером, отуманений спекою і пекучим запахом куряви, татарських склепиків з диньми, Одинцов відчув приємне чуте душевної теплоти, без самообманьства і примушуваня.

— Послухай Жуков! — сказав він інжинеру — жонґлїрующому палкою по спинї возницї — я здає ся,

починаю добирать ся до смаку. Там видко, шенкові стіни давлять. А тут добре... І, їй богу, правду я говорю, возниця?

Обернуло ся добродушне татарське лице з маленькими, сміючими очима.

— Бав ся, бав ся, пане, для чого не бавить ся, добре бавити ся! — сказав возниця скорою говіркою, в котрій Одинцову почуло ся знайоме »тарам барам«!

Цілком супокоєний Одинцов почав оглядати ся по сторонах. Як раз за його спиною їхав моряк Кітнер і Джулєта. Здалека виглядав студенський кашкет Ґроса. Біла парасоля Джулєти весело блестіла на сонцю, а у моряка ковт був ростібнутий і морський кортік (маленька шабелька) стукав кістяною ручкою по крилу фіякра.

Коли вони виїхали на Волгу, державна пристань була тут, пофарбована в білоснїжну краску, сіяючу начищеним метальом періл і дверних ручок.

Пароплав «Стріла» також блестів ріжними прикрасами бортів (боки пароплава), мідяними «бакамп» кітла, оббитими сходами і Одинцову сей блескіт пригадував (він сам не знав чому) святковий блескіт вичищених самоварів.

З'їхали ся якось нараз всї, і тісною гурмою пішли на пристань по широкому трапу.

Було щось спільного, як показало ся Одинцову, межи елястичностію лощок трапу і стрійной муштрою

двох матросів, що вибігли їм назустріч і стали позірно при вході на палубу «Стріли».

Легонькі, сині сорочки з широкими білими відворотами, колихали ся під вітром, відкриваючи здорові і міцні груди матросів.

— Готово? — по начальничому, голосно спитав Кітнер.

— Є! — зазвучала виразна, одноголосна відповідь обох матросів.

— Ворочай ногами!

Під впливом чистого воздуху, вогкого, поволжського вітру і навіть певною гіпнозу сеї «салдатської» муштри, Одинцов і сам відчув бадьорість, а заразом з нею до него раптово вернула ся звичайна нервова обсервація, спосібна зауважувати навіть дрібнички. Але в той самій час, він чув себе легко і весело. Моряк ходив по пристані, давав де які розкази і що хвилї чуло ся його незмінне:

— «Молодці! ворочай ногами».

Безвзглядно на то, що його розкази противили ся одні другим, бо він одне розказував і зараз-же скасовавши перше, ордерував друге; безвзглядно на нерівність його ходу і комічну глупоту білувато - голубих очий, в розумних очах матросів, сьвітила ся сама щира повага до їх начальника. І се дуже подобало ся Одинцову і він ловив себе на чувствах заздрости до моряка.

Блестіла, ясно вичещена мідь, основно і красно побудована пристань міцно відбивала удари филів;

чуло ся здорове і бадворе «є» — і в сій «казенній» муштровці Одинцов з дивованєм не знаходив ніякого контрасту пяному начальнику пароплавної стації — навідворот, відчував в нім яке-сь сильне підперте, якусь нормальну ґварантію і оборону.

В очах старого штурмана, що вийшов на пароплав і з любовию і дбальством підсажував почерзї то начальника, то гостий, світили ся іскорки добродушного сміху. І в удаючій, збільшеній повазї ясно було видко «щось» подібне на обережне старанє няньки.

На верхній палубї «Стріли» під широким парусним надкритєм, був накритий великий стіл, а на нім стояла незмінна ваза з ледом і фляшки хересу, лімонаду і нарзану.

Акуратно зложені, лежали зогнуті шкляні рурки а на сторонї з скромною усмішкою на хитрім армянскім лицї переступав з ногі на ногу Карапет.

— Молодец! Рухай ногами! «Ходи даляш, знаком будиш», крикнув до него, акцентуючи по верменськи моряк, і коли той уклонив ся всїм і зійшов на пристань — махнув рукою старому штурману....

Через хвилину «Стріла», зробивши широкий круг, понесла ся по течнї ріки межи лїсистими, утопавшими в сонечнім світлї берегами.

VII.

Іменинник Бабичев сидів на предсїдательскім місцї і розкладав по шклянках лїд, заливаючи його хересом.

Співачка з відкритої сцени, жадно пила вино, дивила ся на всїх сміючими очима, але по складуваню її губ і наклону її шиї, так як і ранїйше відчувала ся недуступність.

Проте-ж Одинцов бачив дуже добре, як Джулєта чокала ся своєю чаркою з начальником пароплавної стації і в ту хвилю тиснула ся плечем до сидївшого з другої сторони Бабичева. І самого вже Одинцова почали проймати сї рівнодушні очи монашки, смутне не удовольство починало закрадувати ся в його душу, а заразом з тим вертало ся знова «спостерегаюче все око», надоїдливе і злобне. Йому було вже цїлком зрозуміло, чому Джулєта «тягнеться» до старого моряка, коли товариство з красавцем Бабичем її приємнїйше.

Начальник стації богатий, він роскидає гроші куди-будь, і в закуліснім світі «Аркадії» приймали його з пошаною, і много простих хористок понали, завдячуючи йому в «етуали».

— Панове! — підносячи чарку, торжественно сказав студент.

— Знаємо, знаємо! — перервав його інжинер: — За ідею?

Добродушне лице студента усміхало ся і низький бас сказав з звичайною паузою:

— Заткни фонтан! — і говорив далї: — В добрий час все добре! І ідея і херес і мовчалива «судова палата» (Одинцов) і женщини в пірамідних «капелюхах». — «Однак для того, що ми їдемо в «якесь

чарівне царство» — як сказав добродій, наш високоповажаємий імениник, то треба зробити поправки.

А власно.

Параграф перший: Властителька пірамідного капелюха нехай скине капелюх. І Грос замовк при загальнім сміху.

Стало веселійше. Всї голосно заговорили. Джульєт скинула капелюх, але Одинцов користаючи з того, що про него забули, не говорячи анї слова, пив вино зі шкляної рурки.

Херес не робив його пяним, не причиняв забути, і він переходив вже боротьбу зі собою, але віддавав ся течиї його думок.

Він думав, злосно звертаючи ся до себе: «Єсли ти чуєш ся чужим в сїм товаристві пяного моряка, підлої, продажної женщини, кльоунів — інжинера і студента, земського начальника, що роскидає Бог - знає чиї гроші, то для чого ти прийшов сюди? Єсли тобі тяжка ся обсервація під «углом», сї дурні і цїлком непотрібні переоцїнки, то залиши їх»!

Але він не міг кинути, і мимоволї котив ся в долину і його острий від алкоголю розум аналїзував все з безпокойною жорстокостю.

Старий штурман, що стояв на капітанськім містку, роздавав розкази, дивив ся на бенкетуючу компанїю і на його розумнім, тверезім лицї світила ся добродушна радість і відбита веселість гостий.

Його не дрочили анї шабльонові жарти моряка, анї звін чарок, анї кричаща красота Джульєтти. В

шкляній конурці, тримаючи рукоятки великого колеса, стояли два кермові матроси і з холодним спокоєм дивили ся в далеччину.

Вони також були тверезі, задумані і вони мали такі самі розумні лиця, як і у штурмана і у бадьорого матроса, що стояв недалеко від стола на випадок розказу Кітнера.

І Одинцов думав: «Є, є, глупа зміна явищ без систематичности і контрастів. Нема длячого гіпнотизувати себе. Все дуже просто: нині ми напиваємо ся, комедіянствуємо, говоримо дурниці, а вони (матроси) працюють і не відчувають до нас найменьшої злоби: а завтра ми поміняємо ся ролями. Я піду до суду, земський начальник поїде на село, а вони понапивають ся і озвіріють. Чи не єднаково?»

І ся думка несупокоїла Одинцова. Було «щось» поза словесні форми і звичайні окрисленя, котрі говорили про «скриті помилки» і про «зміну явищ в світі». Була якась остра точка в мозку Одинцова, що зміщала нараз і пяну компанію приятелів, і ґрупу дісциплінованих матросів, і ясне чисте небо, що рівнодушно і величаво дивило ся зверху.

І в сій хворобливо - острій «точці» відчувало ся «щось» непримириме мучаюче, «щось» що обіцяло розгадку.

VII.

Одинцов пив дальше і остра точка загорала ся в пожежу, палила і дусила його мозок. Се був «якийсь» кошмар наяву.

Студент Ґрос обнимав ся з інжинером, злапавши його за плечі і глядючи на него широким, чесним, добродушним лицем. Кілько любови і іскреньої злуки, доброї руської відвертости світило ся в його очах, а Одинцова мучила думка про то, що вчора сей студент Ґрос, тільки цілком тверезий, ходив по аліях «Арґентї» під - ручку з жінкою інжинера, говорив крутарським тоном, а молода женщина тулилась до його рамени, слухала него з захопленом, з побожностию... І тепер взаємно відшукали з тужнею по інжинера — завали ся перестушенем, бренчею і йому хотїло ся істерично засміяти ся і крикнути в лице Ґросу ображаюче слово.

Бабичев, красний мужчина, свіжий і квітучий з ясними очима і пристрастними губами притулив ся до Джулєтї і налив її своїм позіром і вона платила йому взаємностию, щоби він не розгнївав ся, але цїлий час затравала з Кіннером, у котрого було червоне запалене лице і глупі білувато голубі очинята.

І Одинцов все бачив і йому було бридко і нудно з того. Підходив вечер. Матроси забрали тент над бенкетуючими і червоні проміня позбігали ся на палубі відбиваючи і блестячи на добре вичищеній металовій прикрасї пароплава.

Зачервонїли ся і заміготіли кусочки леду в пиклянках хересу. Пароплав проходив межи двома зеленими островами. Теплий вітер облував його запахом загрітих гречеї цихаючих листів дерев. З неба

дивив ся тихій вечірній смуток, а там в загорній глубині, щось будило ся і зі сльозами просилось...

Джулєта голосно реготала ся, стараючи ся стягнути з пальця у моряка масивний золотий перстень з великим діяментом, а Кітнер говорив «нескладним» вже язиком:

— Д-десять поцілунків зараз прилюдно, а десять тисяч п-поцілунків потім — готівкою або в ліквір. Чорт возьми! Ворочай ногами!

Перстень не злазив і рука начальника пароплавної стації довго спочивала в обох руках Джулєти.

Моряк упер свій зір на напів голі плечі женщини, і, було видко, як горить пристрастию його загорілеві сонця і вітра лице. А сидівший з другої сторони Бабичев обнимав Джулєту за стан і тайком цілував її шию у самого волося.

Одинцову було очивидячки зрозуміло, що Джулєта не зауважує сих поцілуїв.

Її очи віддали ся старому морякови, горда смужка о рота і зимний зворот шиї виставно грозили Одинцову, а губи Бабичева цілували чию-сь чужу, невідчувалу шкіру. Одинцова доводила до лютости, проклята многосторонність продажної женщини, і в ту хвилю, ясна підфарбована і напудрена краса Джулєти дрочила його, заставляла лапати себе на таємничих, недобрих думках...

На другім кінці стола голосна розмова студента з інжинєром, котра переходила в горячій спір, за-

глушила на хвилину галас пароплавної машини і голосний сміх Джулєти.

— Неправда, студіозус, заговорив ся — кричав інжинер — бач куди потягнув. Добра рівність! Я плачу гроші і беру то, що мені належить. Се зрозуміло — вона продає ся. А потім ми рівні! Нїт, брате, як хочиш, але тут щось не того...

— Прекрасно — говорив басом Ґрос — але-ж і ти, своєю чергою, продаєш ся, єсли не її, то кому-сь иншому. Вона продає тіло, а ти сумлїнє. Ось тої і рівність.

— Послухайте, дьяволи! — крикнув на них Бабичев. — Що там у вас таке знова?

— Студент жонґлїрує словами так, як я своєю палкою, — сказав інжинер — отже з великим хистом, але без жадного успіху — проповідає рівність і братерство.

— Знова фільософія! (удаючи) — по звірськи зарчав моряк і стукнув фляшкою по столу.

— На моїм пароплаві революцію заводити! Під арешт! Ворочай ногами! А ходи-ж сюди, скубенте! Я тобі покажу рівність з ледом і хересом.

Студент взяв зі собою добру чарку і сїв на одно крісло з Джулєтою помежи нею і Кітнером.

І потім Одинцов бачив, як Джулєта стала переходити з обіймів Бабича в обійма Ґроса, а цїлком пяний моряк тихо дримав і клював носом.

За його спиною раптово з'явила ся широкоплеча постать матроса, ставшого позірно, наче-б то було не-

відчуває тіло начальника, а який-сь пороховий склад.

Керманичі як і перед тим обоятно дивили ся в далечину і методично повертали велике кермове колесо. Остра точка в мозку Одинцова, більше ясна як думка, що обіняла розгадку мучившої його тайни, перестала обіцяти і загасла.

І він вже нічого не бачив перед собою, окрім пяних фізіоґномій приятелів і обоятних, тупих взорів матросів і кермових.

І навіть в самім виді берега, в одномаїтнім стукоті пароплавного винта була якась уперта тупість.

Його стало клонити до сну. Він пійшов на долину по желізних, винтових сходах і прийшов до роскішно прибраного великого сальону. Він сів на мягоньку аксамитову софу і закрив очи і в міть почув с тяжким завмиранем серця, як ростопили ся його думки і зникла память.

IX.

Голосний крик розбудив Одинцова. Відчинивши очи, він побачив блескіт електричних лямпочок, оправлених в граньовий кришталь і круглі плями вікон, за котрими була ніч.

Машина, як і перед тим, монотонно гуркотіла, але пароплав не тряс собою, видко було, що він стоїв на місци.

То, що побачив Одинцов, одурманило його на стільки, що він не зразу прийшов до себе.

На аксамитовій канапі лежала Джулєта в помятім убраню, з розпущеним волосєм і з повилазаними шпільками. А перед нею стояв інжинер і земський начальник. Скривлене від гніву лице Бабичева було дивним контрастом з мертвячою блідностию інжинера. Стало ся, щось надзвичайне.

Бабичев тримав Джулєту за напів розідраний ковнір, тряс нею і кричав:

— Єсли ти, падлюка, сейчас не звернши перстеня, то я роздягну тебе на голо і розкажу матросам обшукати тебе. Чуєш ти?

Одинцов нічого не розуміючи, швидко підійшов до стола і з залишеної ким-сь фляшки випив безпередишки шклянку нарзану. Тим часом земський начальник не зауважуючи його пробудженя кричав:

— Я тобі руською мовою говорю, к.... що з тобою церемонить ся не буду. Також думає жартувати. Тисячирублевий перстень. Не доводи мене до забутя. Я не позволю в моїм товаристві кидати тисячу рублів чорту під хвіст. Кітнер не кидав перстеня в воду. Я сам, розумієш ти, власними очима бачив, як ти зняла з його пальця перстень.

Одинцов тихо підійшов до інжинера. Лице його від сорома було червоне. То що було, здавало ся йому, якимсь страшним сном, звязаним нитками памяти про ранішну піятику, музику горців, дражливі вспомини і т. д.

Нерви були напружені, як метальові струни, а гістерика хватала його за горло.

— Ради Бога — сказав він, доторкуючи-сь до плеча інжинера — що стало ся?...

Жуков зхвильований і блїдий, як полотно, росповів йому, що Джулєта взяла у начальника пароплавної стації дияментовий перстень, той самий, котрий вона ще в день старала ся стягнути з його мизинця і перечить, що вона його не брала.

Спочатку се брали на жарт, але скоро переконали ся, що вона не жартує, але навідворот — образила ся на таке обвинувачуванє. А при тій нагоді вона обізвала Бабичева і студента «зволочию» і навіть, що найгірше, закинула, що перстень може вкрав хто-небудь з приятелїв.

Потім Одинцов узнав, що моряк, котрий цїлий час був такий пяний, що не міг рухнути ся, коли йому нарештї пояснили, що перстень пропав — він зразу протверезив ся, зістановив пароплав і катеґорічно заявив, що далї не поїде анї на крок, так довго, аж покіль Джулєта не верне перстеня. Єсли же вона сего не зробить, то він власними руками задусить її і викине на пустинній беріг ріки.

Студент Ґрос затримував Кітнера на палубї і старав ся супокоїти його, а Бабичев з інжинєром уживали все своє «красномовство» і доводи, щоби переконати її.

— І ось бачите! — закінчив інжинєр, показуючи Одинцову на Джулєту. — Вона жалібно виглядала убранє і волосє було зімяте, червоні плями горіли на її лиці, але в очах здивований Одинцов спостеріг ди-

вну упертість і якусь ненатурально - спокійну вижідаючу злість дикого кота, готового кинути ся кому будь до горла. Вона упирала ся своїми руками до грудий Бабичева і було чути, як хрустіли у неї пальци.

— Лиши мене, підляку! — стараючись підняти ся з софки — говорила вона з ним, але в ту хвилю метальовим спокійним, ледяним голосом. — Яке маєш право мене бити?...

Одинцов схватив Бабичева за руку. Той навіть зразу не розпізнав приятеля, але потім, повернув ся до него і зразу пустив Джулєту.

— Володя! — сказав Одинцов, укоряючим, тремтячим голосом, і зістановив ся, відчуваючи, що якась нервова дріж підступає до його горла і йому хочеть ся плакати...

Але він зараз-же запанував над собою, коли побачив, що Джулєта зараз-же поправила своє волосє, зашпілила шпільками ковнір своєї розірваної блюзки і сїла на софу, глядючи на всїх, а в тім числї і на його — Одинцова, недбалим, холодним поглядом.

І в сїм погляді Одинцова здивувало «щось» знайоме, що зараз-же закрутило його думки звичайним, але мучаючим, як завше, водоворотом.

— Се правда, він не міг помилити ся. І тут, в сих очах, була та сама ворожлівість, те саме провалє, котре цїлий минувший місяц лякало Одинцова своєю темною глубиною, звідкіль, зимною безжалосною сталїю, дивила ся жажда пімсти, росплати за все. Тут була ненависть раба до пана, голодного до ситого, без

правного до властуючого. Тисячі подібних, необережно кинутих взорів, пригадали ся Одинцову і глянули на него зі всїх кутів великої каюти - сальона.

І всї сї нерівні, ненагороджені, озлоблені, вся та бездна мимовольного, невиноватого упадку, в сім припадковім погляді пяної співачки з «откритої сцени» раптово кинули йому свій визів.

X.

І йому захотїло ся говорити, як часом в суді, цїлком від душі, поза окрисленну програму, тими огненними словами, котрі завше так впливали на присяжних і почали витворювати йому імя славного адвоката. Хитаючи ся від хвилюваня, він підійшов до Джулєти і взяв її за руку.

— Я бачу тут непорозумінє — сказав він серіозним глубоким голосом , і вона не відняла його руки. — Ну, певно, непорозумінє! Ото-ж роскажіть менї як було дїло.

Джулєта взяла свою руку від него і зимно, не глядя на него, сказала:

— Нїчого не було, і менї нема про що оповідати...

— На що-ж гнївати ся? — смиренно вимовив Одинцов, сїдаючи з нею рядом.

— Я не хочу в жаднім дїлї обвинувачувати вас, я розумію, ви женщина, вас образила грубість але я вас прошу пробачити нас. Біг-ме! — всї мої товариші до-

брі. сердечні люди. І я розумію сей цілий галас, як наше неумінє говорити одних з другими і підійти до чужої душі, до чужого самолюбія. Бо душа людска, пробачайте мені за порівнанє, не шенок, куди можна увійти в капелюсі, стукаючи обцасами. Осторожно треба підходить до людини. — Чи не так, Джулєточка?

— Ну, най буде, ви дійсно взяли перстень; ви тільки хотіли пожартувати, у вас і в думках не було сохрани Боже, що-небудь.... А до вас приступили не так, як треба і образили Вас. Ради Бога я вас прошу від цілого свого серця давайте, закінчимо сю сумну і жалібну історію. Єсли ви взяли сю глупеньку дурничку, кіньте її назад!

Хиба вона не пече вас?

Бабичев.Володя! — несподівано позвав він земського начальника, що стояв недалеко, кусаючи губи.

Бабичев неохотно підійшов, а Одинцов говорив далї, взявши його за руку:

— Ви бачите його — добрий, красний молодец, котрий ще в день так нїжно цїлував вашу шию, дивив ся на вас залюбленими очима, ну чи міг він бажати вам причинити біль, бути грубіяном?...

— Нїт, нїт! тут зразу видко непорозумінє! І я вам скажу, панство, обом! Вас розділяє не ся глупа історія з перстенем, анї припадкове неумінє зговорити ся, але просте, інертне скупленє дрібничок, то, що називає ся «дальше - більше».

А в ту хвилю цілий ряд неудачних способів, непотрібних слів, вся ся умовлена брехня робить людий далекими друг від друга, а головне нервовими...

Єсть, я починаю поважати студента Ґроса, навіть в пянім виді, кричащого про равенство. І ми спізнаєм се, глубоко розуміємо се равенство. Я вам більше скажу — се є заострене поняте наших днів, ми вже не можемо жити без него і все наше горе заключаєть ся в неможливости провести сю найлїпшу і палку нашу думку, ціну нашого житя, в саме житє. Що не решкаджає нам? — ревно спитав він. — Таж все-ж та сама лявіна дрібничок «трафаратних» способів... Біг-ме, соромно сказати, навіть такі дрібнички, як зівнійшній вигляд, убраня... Ми забуваємо, що ніхто не купує і не продаєть ся — мягко звернув ся він до підступившого до него інжинера і продовжав торжественним тоном: — Панове! всї люди єднаково відкуплені з дня їх уродженя і до гробу. Ми всї зживаємо житя. Не треба забувати про се! Мої приятелї! — говорив він, повертаючи ся то до Джулєти, то до Бабичева. — Помирить ся, ну, який сенс сварити ся, який сенс?

— Ха-ха-ха!... — зареготала ся Джулєта, злим, дзвинячим сміхом — ха-ха-ха!...

Її сміх на хвилину засоромив і застановив Одинцова, але він скоро начеб зрадів і сам зареготав ся.

— Біг-ме, панове, се все страшенно смішне. — Ото-ж, будьмо приятелями. Кінець ділу, підем на гору.

— Добре то добре — сказав Бабичев. Се все є переконуюче і красне, але, здає ся, надаремні слова: перстеньчік, як і перед тим у курчаточка в кишеньці...

— Ах, ти все про сю дрібничку — майже величаво сказав Одинцов і звернув ся до Джулєти:

— Миленька Джулєточка! Віддайте їм сю дрібничку. Ну, що за приємність? Пожартували і досить!

— Послухайте, ви зволоч паскудна, вічиніть ся від мене! — зимно і спокійно, обкруглюючи кожде слово, сказала женщина.

І в її очах молодий адвокат прочитав таке обридженє, такий мертвячий холод, що у него зразу пересохло в горлї і підкосили ся ногі.

XI.

Він підійшов до софи, сїв і спустив голову, без думок, без обидженя, без гіркого чутя. І в ту хвилю залунав десь зверху несподїваний, страшний, як удар грому, голос моряка Кітнера. То кричав анї начальник пароплавної стації, анї добродушний приятель Бабичева і Одинцова, але лїсний морський вовк, і слова його чулися, як команда підчас бурї.

— Досить, студент! до чорта! Тепер я тут господар!

Тяжкі, тверді кроки по желїзних винтових сходах — і в дверях сальону з'явила ся масивна постать з високо піднятою головою. Червоне, обвітрене лице на-

чальника стації наче-б закаменїло і блищало, як шлїфований ґраніт а білувато - голубі очи горіли пронизуючим острим огнем. Він був страшний і нїхто не пішов йому на зустріч.

Через секунду, котру нїколи не забуде Одинцов, моряк стояв перед Джулєтою і кричав все тим-же громовим голосом:

— Досить! наскучило! У мене межи сими стїнами не було і не буде злодіїв. Гей! Віддаси, чи не віддаси?...

Джулєта мовчала. Не довіряючи своїм очам, як ь яким-сь страшнім снї, Одинцов побачив широкий розмах руки і міцний, свистящий удар в лице залунав по каютї, пронизуючи серце Одинцову.

Він майже стратив притомність, але його очи не заплющили ся, не відвернули ся від страшного малюнку і його память запамятала все до дрібничок.

Джулєта лежала на підлозі. Одною рукою вона тримала ся за лице, а в пальцях другої сїяв брилїянт чистїйшої води, видбиваючи ся сяйвом при світлї електричних лямпочок. І в широко отворених очах женщини Одинцов зауважив другій, иншій блеск, якби відповідаючий сяйву каменя — таємничий блескіт очий зляканої, але непобідженої пантери. Одинцов тряс ся від риданя, стукав зубами об край шклянки, котру тримав перед ним інжинер, хватав за руки Бабичева і як в горячцї, чув виразні, голосні, як удари бича, слова Кітнера:

— Скоро! Рухай ногами! Забрать сю тварюку! Замкнути до кльозету! Поставити сторожу!

Бабичев одною рукою обнимав Одинцова за плечі, а другою гладив його по волосю.

— Ну, що з тобою, що з тобою, судова палата, мамуниця, ну, супокій ся! О то видумав нюні роспустити. Ех, ти брате, молода — в Саксонії не була. Та невже з-за сеї потаскухи? Що, за таку зволоч? Я не вірю. За такі прібнички....

А голос Кітнера гремів:

— Добре! молодці! рухай ногами! Тепер приготовте стіл, вина сюди, леду, шампанського!

І коли матроси почали готовити стіл для піятики і закусок в тім самім сальоні, де плакав Одинцов, він трохи прийшов до себе і побачив перед собою добродушне лице студента. Той міцно зтискував йому руку і говорив:

— Перестаньте, дійсно! Певно я не оправдую насильства, але єсли се є послідне средство...

Досить, та-ж ви сами бачили.

А Одинцов відчував так, наче-б його самого побили до півсмерти. Він тихо відіпхнув Ґроса, нічого не сказав, випив шклянку парзану і підняв ся на палубу.

XII.

В шкляній будці, як і перед тим вертіло ся кермове колесо, і ледви вирисовували ся постаті штурмана і помічних матросів.

На небі сіяли звізди, пароплав летів назад до міста, котре було ще далеко, але вже виглядало туманним сілуєтом гіганських розмірів.

І в тиші ночи, і в много-тоннім гуркоті пароплавного винта Одинцову причув ся обоятний голос самопануючого житя, що плило все вперед і вперед мимо острих моментів і колізій. Його голова розбивала ся на части від невитримуючого несупокою, пристрастного пориву рішити яке-сь питанє, а в шкляній будні чула ся розмова і хтось гриз горіхі. І представило ся Одинцову, що внизу, перед душною смердючою клїткою, де була замкена побита і осоромлена женщина з очима монахіні, з горним вигібом шиї і з складкою недоступности на губах, і як перед тим самими дверами стояли два таких самих рівнодушних матросів, котрі також можливо гризли горіхі.

— О, що за страх, що за страх! — весь леденїючи думав Одинцов: — та се-ж і є та сама наша погибель, початок кінця, але що робити, що робити?

Цїлий нинїшний день пригадав ся йому зі всїма найменьшими дрібничками пїятики, запаху динїв, порохливої вулиці миролюбивих сміючих ся Татар, всї його думки і душевні нарриваня в пошукуваних за оправданями кождого свого кроку і навіть самі події дня, безвзглядно на виглядаючі независимі поодинокі моменти, починають діставати в очах Одинцова яку-сь звязь і неуклінно вели до здійсняючого ся кінця. Іменинни, фістармонія, фокуси і кривляня

інжинера, фальшиве проповідуванє Ґроса, музика горців, поява Джулєти, пароплав — все вело до одного кінця. І сам Одинцов — таке саме живе звено страшного ланцу, що кинуло Джулєту в смердючу конуру і приставило до неї сторожу.

Йому здавало ся, що на тій землї, котра складає ся з мозаїчних кавалків «нічогонероблення» взаємної неповаги, купованих чутьів — не може бути без таких глупих, безобразних закінчень. І сей блеск безпощадної ненависти, тисячу разів підглянений його при надково — пронизуючим взором, перестав видавати ся Одинцову неосновним і незрозумілим.

А на днї душі рухала ся смутна думка про якусь приписану неуникновеність і про той недалекий час, котрий укоротить яку-сь пропасть.

І ся думка наповнила все іство Одинцова гордим супокоючим хвильованєм.

XIII.

Він довго простояв, дивлячи ся в бездонну пітьму за пароплавним бортом, аж покіль голос Бабичева не заставив його затремтїти.

— Гей, пані судова палата, де ти?

Земський начальник приступивши до Одинцова, дихав йому в лице, мняв в обіймах свого горячого, грубого тїла і говорив:

— Курчаточко ти моє, як я тебе люблю! І я всім скажу, що ти найпоряднійший чоловік.

І я падлец і всї ми падлеци, а ти найпляхотнійший чоловік. **А всеж таки нічого не було...** Розумієш ти: **рішучо нічого не було!** Ну, ось я даю тобі слово чести, що ти все бачив у снї. І... І... дай я тебе поцілую.

В обіймах Бабичева Одинцов зійшов внизпо винтових сходах. В сальонї, залятім електричним світлом, білїла нова скатерть (убрус), обставлена фляшками шампанського і вазами з фруктами і ледом. Моряк Кітнер, інжинер, студент і співачка з відкритої сцени сидїли тїсною ґрупою, голосно реготали ся, підливаючи один другому вина.

Лице Джулєти було напудрено. Вона сидїла без корсета в ростїбненій блюзцї що відкривала її красні форми шиї і плечів. Пристрастне лице монахинї тягнуло ся і до інжинера і до студента, а найбільше до начальника стациї. Побачивші Одинцова, Джулєта раптово скочила з місця, обняла його шию своїми руками і він відчув на губах своїх горячий, ростоплюючий поцїлунок. За пів години цїлком пяний Одинцов плакав, бив себе в груди і кричав:

— Боже, як ми упали! Ми всї єднако упали: і я, і ти, Джулєточка, і ти студент Ґрос! Не перебивай мене. Я вам все зараз поясню... Я знайшов гозгадку. Проваля нема... Всї люди єднаково слабі і єднаково сильні. Нема анї боротьби, анї ненависти, нїчого не-

ма. Житє рівнодушно бїжить мимо!... Правда, панове, ви не смїєте ся: зміна явищ! Ось я вам зараз докажу. Не перебивайте мене, панове! Студент перестань. Та замовчить-же, не перебивайте... Але його перебили і він не міг докінчити своєї бесїди....

NOV
4
1983

Позір! - Українці!

СКОРО ВИЙДУТЬ з друку нові книжки: «ЕКСПРОПРІЯЦІЯ» — прекрасне оповідане з революційного житя на Україні. Ся книжка, ще ніколи не була друкована, написав її один український академик, котрий брав сам участь в революційнім житю України. В ній дізнаєте ся про ґільний український рух і переслідуваня московського уряду.

«В ТУМАНІ» — се друге оповідане, перевід з російської мови. — Дуже інтересна книжка. В ній довідаєте ся про траґічне житє молодого студента, що дістав страшну «несподіванку» через недбальство родичів.

Пишить по них зараз на адресу: —

"UKRAINA"

2152 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILL.

= = ЗЕМЛЯКИ! = =

ЇХАТИ ВЖЕ ЧАС ДО ДОМУ!... — ТА КОЛИ НЕ МОЖНА — ВІЙНА!.. ОТОЖ ЧАС ПРИГОТОВЛЯТИ СЯ.

ВІЙНА вічно не буде, ще якийсь час і прийде бажаний мир, а з ним і подорож до старого краю, до дому, до своїх близьких і кревних.

ЧАС вже тепер приготовляти ся, бо потім буде такий рух, що годі буде і шіфкарту дістати. — Щоби оминути се, конечно потрібно приготовляти ся. Отож наша компанія звертає ся до всїх, що хочуть їхати до старого краю, най пишуть до нас за інформаціями, залучаючи марку на відповідь і подаючи свою адресу. Ми будемо мати всїх Вас у себе записаних і як скоро війна скінчить ся і проїзд до Европи стане вільним — **зараз-же ми Вас сповістимо і Ви першими дістанете шіфкарту і проїзд до старого краю.**

Наша компанія є всїм добре знанна:

"Canadian Pacific Ocean Service Lim".

Вона має 50 великих пароплавів.

На таких величезних шіфах проїзд скорий, безпечний і вигідний. — Удавайтесь до нашого Українського Бюра. Се Вам нічого не коштує, а принесе тільки користь.

Пришлїть свою адресу і марки на відповідь, если бажаєте якої інформації. — Пишить або удавайтесь до: —

Immigration Bureau

2152 W. Chicago Avenue

Chicago, Illinois.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 14 06 03 017 7